

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U004935

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 31-08-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шелеміна Наталія Іванівна

2. Nataliia Sheliemina

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0003-2120-0159

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 051

Назва наукової спеціальності: Економіка

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 20749 економіка

Дата захисту: 09-09-2026

Спеціальність за освітою: 051 Економіка

Місце роботи здобувача: ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ЮНІКАМ-МЕД»

Код за ЄДРПОУ: 38137065

Місцезнаходження: проспект Михайла Лушпи, Суми, Сумський р-н., 40034, Україна

Форма власності: Приватна/недержавна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 16268

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 76.01.11.05, 06.52.13, 06.58.55, 06.71.47, 06.77.71

Тема дисертації:

1. Розвиток системи охорони здоров'я в умовах трансформаційних зрушень національної економіки
2. Development of the healthcare system in the context of transformational shifts in the national economy

Реферат/анотація:

1. У дисертаційній роботі поглиблено теоретико-методичні підходи до обґрунтування напрямів і пріоритетів розвитку системи охорони здоров'я в умовах трансформаційних зрушень національної економіки. Досліджено роль і місце системи охорони здоров'я у забезпеченні соціально-економічного розвитку та стійкості національної економіки в умовах структурних трансформацій, демографічних змін, технологічного прогресу та глобальних ризиків. Узагальнено сучасні наукові підходи до визначення взаємозв'язків між станом здоров'я населення, продуктивністю праці та параметрами ринку праці. Обґрунтовано значення здоров'я та адаптивності людського капіталу як чинників довгострокового економічного зростання. Проаналізовано взаємозв'язки між функціонуванням системи охорони здоров'я та досягненням Цілей сталого розвитку, зокрема ЦСР 3 «Міцне здоров'я та благополуччя» в Україні. Встановлено, що відсутність позитивних ефектів окремих реформ може бути зумовлена часовими лагами та перебуванням системи охорони здоров'я на етапі глибокої трансформації. Визначено якість медичних послуг як системоутворюючий чинник розвитку охорони здоров'я та національної економіки, що впливає на

ефективність використання ресурсів, доступність і результативність медичної допомоги, формування людського капіталу та продуктивність праці. Досліджено моделі побудови та ресурсного забезпечення систем охорони здоров'я. Встановлено відсутність універсальної моделі та визначено особливості одноканальної моделі, сформованої в Україні. Обґрунтовано рекомендації щодо стабільного ресурсного забезпечення на рівні не менше 3 % ВВП, переорієнтації витрат на профілактику і лікування хронічних захворювань, розвитку медичної інфраструктури та кадрового потенціалу, а також упровадження страхових механізмів для зменшення ресурсного навантаження на домогосподарства. Досліджено взаємозв'язок витрат на охорону здоров'я та добробуту країн, розроблено композитний індекс добробуту WI-5 і побудовано відповідні регресійні моделі для України та країн ЄС за даними 2020–2024 років. Емпірично підтверджено взаємозв'язок показників громадського здоров'я та продуктивності праці на основі панельних даних 21 європейської країни за 2000–2021 роки. Встановлено негативний вплив абсентеїзму та втрат років життя через хвороби, інвалідність або передчасну смерть, особливо серед осіб віком 50–69 років, на ВВП на одного зайнятого. Підтверджено позитивну роль формальної зайнятості. Оцінено вплив моделей ресурсного забезпечення охорони здоров'я на вразливу зайнятість із використанням небалансованої панельної вибірки, кластеризації країн та регресійних моделей. Виявлено систематичні відмінності між моделями та встановлено, що домінування обов'язкового приватного страхування і високе ресурсне навантаження на домогосподарства асоціюються з вищим рівнем вразливої зайнятості. Проаналізовано мотиваційні механізми у галузі охорони здоров'я та ефективність їх реалізації в умовах медичної реформи в Україні, зокрема щодо управління доходами, витратами та оплатою праці надавачів медичних послуг. Досліджено потенціал і ризики застосування штучного інтелекту в медичній діагностиці на основі опитування 119 лікарів та експертного оцінювання 10 фахівців. Встановлено, що понад 84 % респондентів не мають практичного досвіду роботи з ШІ, а 74 % вважають його перспективним інструментом зниження діагностичних помилок; визначено основні ризики та розроблено рекомендації щодо їх пом'якшення. Оцінено вплив моделей медичного страхування на втрати років здорового життя через серцево-судинні захворювання та новоутворення у 51 країні за 2000–2021 роки. Доведено, що добровільне приватне страхування асоціюється зі зниженням таких втрат на 19–28 %, тоді як корпоративне фінансування має обмежену ефективність. Досліджено вплив цифрового урядування на ефективність системи охорони здоров'я та граничну ефективність витрат на зменшення тягаря хвороб на основі панельних даних 191 країни за 2003–2022 роки. Підтверджено, що цифровізація сприяє зниженню втрат років здорового життя; важливими складовими є онлайн-послуги та телекомунікаційна інфраструктура. Виявлено позитивну еластичність витрат на охорону здоров'я та U-подібний зв'язок між цифровізацією і результатами функціонування системи охорони здоров'я.

2. The dissertation deepens theoretical and methodological approaches to substantiating the directions and priorities of healthcare system development under transformational shifts in the national economy. The role and place of the healthcare system in ensuring socio-economic development and resilience of the national economy under structural transformations, demographic changes, technological progress and global risks are investigated. Contemporary scientific approaches to the relationship between population health, labour productivity and labour market parameters are generalised. The importance of the health and adaptability of human capital as factors of long-term economic growth is substantiated. The relationships between healthcare system functioning and the achievement of the Sustainable Development Goals, in particular SDG 3 “Good Health and Well-being” in Ukraine, are analysed. It is established that the absence of positive effects of certain reforms may be caused by time lags and the fact that the healthcare system is undergoing profound transformation. The quality of medical services is identified as a system-forming factor in the development of healthcare and the national economy, affecting resource-use efficiency, accessibility and effectiveness of medical care, human capital formation and labour productivity. Healthcare system design and resource provision models are examined. The absence of a universal model and the specific features of the single-channel model formed in Ukraine are identified. Recommendations are substantiated concerning stable resource provision at a level of at least 3% of GDP, reorientation of expenditures towards prevention and treatment of chronic diseases, development of medical infrastructure and human resources, and introduction of insurance mechanisms to reduce the resource burden on households. The

relationship between healthcare expenditures and national well-being is examined; the composite Welfare Index WI-5 is developed and corresponding regression models for Ukraine and EU countries are constructed using data for 2020–2024. The relationship between public health indicators and labour productivity is empirically confirmed using panel data for 21 European countries over 2000–2021. Absenteeism and disability-adjusted life years, particularly among people aged 50–69, are found to have a negative effect on GDP per employed person. The positive role of formal employment is confirmed. The impact of healthcare resource-provision models on vulnerable employment is assessed using an unbalanced panel dataset, country clustering and regression models. Systematic differences between models are identified, and it is established that the dominance of compulsory private insurance and a high resource burden on households is associated with higher levels of vulnerable employment. Motivational mechanisms in healthcare and the effectiveness of their implementation in the context of healthcare reform in Ukraine are analysed, including the management of revenues, expenditures and remuneration of healthcare providers. The potential and risks of artificial intelligence in medical diagnostics are examined based on a survey of 119 physicians and expert evaluation by 10 specialists. More than 84% of respondents have no practical experience with AI, while 74% consider it a promising tool for reducing diagnostic errors. The main risks are identified and recommendations for their mitigation are developed. The impact of health insurance models on disability-adjusted life years caused by cardiovascular diseases and neoplasms is assessed in 51 countries over 2000–2021. Voluntary private insurance is shown to be associated with a 19–28% reduction in such losses, whereas corporate financing demonstrates limited effectiveness. The impact of digital governance on healthcare system efficiency and the marginal efficiency of healthcare expenditures in reducing the burden of disease is examined using panel data for 191 countries over 2003–2022. Digitalisation is confirmed to contribute to a reduction in disability-adjusted life years; online services and telecommunications infrastructure are identified as important components. Positive elasticity of healthcare expenditures and a U-shaped relationship between digitalisation and healthcare system performance are identified.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Шелеміна Н.І. Цілі сталого розвитку для України в контексті розгортання реформи охорони здоров'я, аналіз медичної ефективності та роль Національної служби здоров'я в регулюванні процесів в стані воєнного часу. Актуальні проблеми економіки. 2023. № 6(264). С. 77-93. DOI: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2023-1-264-77-93>
- Sheliemina N. Interrelationship Between Indexes of the Population Medical Care Quality and Macroeconomic Efficiency. Health Economics and Management Review. 2023. №1. P. 47-59. DOI: <https://doi.org/10.21272/hem.2023.1-05>
- Шелеміна Н.І. Особливості фінансування системи охорони здоров'я: вітчизняний та закордонний досвід. Економіка та суспільство. 2023. № 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-80>
- Sheliemina N. Analysis of implementing the Ukrainian healthcare reform in 2023. Health Economics and Management Review. 2023. №4(4). P. 80-94. DOI: <https://doi.org/10.61093/hem.2023.4-07>
- Шелеміна Н., Рекун Є., Чванкін Є. Якість медичних послуг у забезпеченні розвитку національної економіки. MODELING THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC SYSTEMS. 2025. №1. С. 310-321. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2025-15-41>

- Шелеміна Н., Рекун Є. Економіко-математичне моделювання взаємного впливу економічного добробуту країни та витрат на охорону здоров'я. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2025. №1(41). С. 111-122. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-1\(41\)-111-122](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-1(41)-111-122)
- Lyeonov S., Sheliemina N., Szpakowska Z., Bács Z. How vulnerable employment and public health quality shape labour productivity: A comparative study of European economies. Journal of International Studies. 2025. № 18(1). P. 232-253. DOI: <https://doi.org/10.14254/2071-8330.2025/18-1/14>
- Kuzior A., Khishauyeva Zh., Kesoyan N.M., Sukov D., Sidelnyk N., Sheliemina N., Vasylieva T. The impact of health insurance models on reducing DALYS from cardiovascular diseases and neoplasms: A panel study across 51 OECD member and candidate countries. Insurance Markets and Companies. 2025. № 16(1). P. 146-161. DOI: [https://doi.org/10.21511/ins.16\(1\).2025.12](https://doi.org/10.21511/ins.16(1).2025.12)
- Uvakbayeva G., Sheliemina N., Mielczarek L., Hermann Z. Do health-financing regime shifts matter for vulnerable employment? Evidence from a country - year state clustering approach. Economics and Sociology. 2025. № 18(4). P. 182-206. DOI: <https://doi.org/10.14254/2071-789X.2025/18-4/9>
- Sheliemina N. The use of artificial intelligence in medical diagnostics: Opportunities, prospects and risks. Health Economics and Management Review. 2024. № 5(2). P. 104-125. DOI: <https://doi.org/10.61093/hem.2024.2-07>
- Hrytsenko L., Sheliemina N., Latysh D. Digital Government and Health System Performance: Does Digitalization Improve the Effectiveness of Health Expenditure? Health Economics and Management Review. 2026. № 7(1). P. 21-40. <https://doi.org/10.61093/hem.2026.1-02>
- Sheliemina N. Health insurance models as a mechanism for reducing the DALYs: financial challenges and development priorities. Актуальні проблеми фінансової системи України: матеріали XXII міжнародної науково-практичної конференції, м. Черкаси, 20 листопада 2025 р. Черкаси: ЧДТУ, 2025. С. 296-298
- Sheliemina N. Health care system development as a factor enhancing national economic resilience under global transformational change. Development of economic systems in the context of globalization: collection of abstracts of the Second International Scientific and Practical Conference (Ukraine, Kharkiv, November 20-22, 2025. Kharkiv: V.N. Karazin National University, 2025. P. 27-29
- Sheliemina N.I. Applying artificial intelligence to optimize operations and improve the performance of the healthcare system. Актуальні питання автоматизації та інформаційних технологій: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених і студентів, м. Кременчук, 25-27 листопада 2025 р. Кременчук: КрНУ, 2025. С. 81-82
- Sheliemina N. (2025). The role of health care in entrepreneurship and national economic growth. Розвиток підприємництва як фактор зростання національної економіки: матеріали XXIV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, КПІ ім. Ігоря Сікорського, 26 листопада 2025 року. Київ: ІВЦ Видавництво «Політехніка», 2025. С. 209-210

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези; методичні документи; аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість: підвищення продуктивності праці; поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0121U114396 0121U114364

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Васильєва Тетяна Анатоліївна

2. Tetiana Vasylieva

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0635-7978

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сімкус Аудріус __

2. Audrius Simkus

Кваліфікація: д.н, доц.

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6811-4165

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Університет Вітовта Великого

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження: вул. К. Донелайтіса (K. Donelaičio), Каунас (Kaunas), LT-44248, Литва

Форма власності: Державна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: 04y7eh037

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів**Офіційні опоненти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Ткаленко Наталія Валеріївна

2. Nataliia Tkalenko

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2828-4896

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет технологій та дизайну

Код за ЄДРПОУ: 02070890

Місцезнаходження: вул. Мала Шияновська, Київ, 01011, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гончарук Анатолій Григорович

2. Anatolii Honcharuk

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9870-4679

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Університетський коледж НЛА в Гімлеколлені

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження: Bergtoras vei 120, Kristiansand, 4633, Норвегія

Форма власності: Приватна/недержавна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: 05fdt2q64

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Височина Аліна Володимирівна

2. Alina Vysochyna

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9490-1026

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Деміхов Олексій Ігорьович

2. Oleksii Demikhov

Кваліфікація: к. держ.упр., доц., 25.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9715-9557

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Рекуненко Ігор Іванович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Рекуненко Ігор Іванович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Бойко Антон Олександрович

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна